Interview Mehmet Gelcetin, 18 januari 2023

Inhoudsopgave:

Onderwerpen interview:

Blz 1: Komst naar Nederland, huisvesting in Woonoord Leiderdorp, werken bij Reece
Blz 2: Jeugd in Samsun, Turkije
Blz 3: Huwelijk en dienstplicht in Turkije; komst van gezin naar Nederland
Blz 4: Een thuis vinden in Nederland
Blz 5: Relatie opa en kleinkinderen
Blz 6: Laatste levensfase in Nederland of terugkeer naar Turkije?

Transcriptie

I-1: We hebben vandaag een interview met Mehmet Gelcetin en we hebben een interview over uw leven. We zijn met Emine Güney. Het is vandaag 18 januari 2023.
Welkom allemaal. Emine tolkt voor Mehmet. [Respondenten in dit interview zijn dan G, Mehmet , en E, Emine de tolk]. Vorige keer hebben we een kennismakingsgesprek gehad en bekeken over welke onderwerpen we gaan praten. We hebben gezegd, we gaan praten over de tijd in Turkije en over de komst naar Nederland [er wordt thee bezorgd en Emine gaat een momentopname van ons maken] en over de begintijd van toen u naar Leiden kwam.
U bent geboren op 8 mei 1947 in Samsun in Turkije, aan de Zwarte Zee.
G en E: We hebben ons in Turkije ingeschreven bij het arbeidsbureau voor werk hier in Nederland. Vanuit Leiden zijn mensen van HCW [Hollandse Constructie Werkplaatsen] samen met een tolk naar Turkije gegaan om arbeiders te selecteren en naar Leiden te halen. Ik stond op de wachtlijst op de derde plaats. Ik zei: “Ik ben toch derde op de wachtlijst en ik heb ook ander werk nu, ik kan beter gaan”. “Nee, zo gaat dat niet, je wordt eerst getoetst en degene die slaagt die gaat mee”. Ze hebben ons opgehaald uit Samsun en ons naar Ankara, de hoofdstad van Turkije, gebracht. Hebben we een gezondheidscheck gehad daar en zijn toen in het vliegtuig gestapt met zijn vijven. Met zijn vijven zijn we uit Turkije naar Nederland gehaald en aan de Rooseveltstraat [nr. 4] bij Reece-fabriek geplaatst. En wij verbleven dan in Woonoord in kampen, in Leiderdorp, vlak bij de Zijl.
E: Je kunt kijken op “Een woonoord voor arbeidsmigranten”, te vinden in “turksarchief.nl”; daar staat alle informatie daarover. En in het eerste boek van ons [*De Toekomst zal beter zijn*, Cor Smit e.a., 2015] staat een heel verhaal daarover.
G en E: We hebben met zijn zessen in één unit gewoond. Twee jaar hebben we daar gezeten. Het was toen ook zo dat de fabriek, het bedrijf waar we werkten, die kochten onze vliegtickets, ook voor onze vakanties, en ze stuurden ons ook gezamenlijk op vakantie. In 1974, toen ik met vakantie ging, heb ik tegen mijn leidinggevende gezegd: “Ik neem afscheid, ik kom niet meer terug, want mijn kinderen en mijn vrouw zijn daar alleen”.
I-1: Dat was dus twee jaar nadat u in Nederland kwam.
G en E: En toen heeft de leidinggevende aangegeven: ”Hoezo, heb je een huis nodig?” Iemand had een huis gekocht, maar dat huis stond op vervallen en daar moest heel veel aan gedaan worden. Ik heb gezegd: ik heb een huis op het oog in die straat, en toen heeft hij het nummer aan de secretaris gegeven en de directeur en die is toen achter het huis aangegaan. In de Hoflaan in Leiden. De directeur heeft een bericht geschreven. Ze zijn niet naar de politie geweest om een melding te maken, of naar het huis te gaan kijken. Dus hebben ze een brief meegegeven en een offerte. Met dat kleine briefje dat ze hadden mee gegeven heb ik een paspoort voor familieleden aangevraagd, voor kinderen en mijn vrouw. We zijn in het huis getrokken en hebben hier en daar wat opgeknapt en sinds 1974 wonen we nog steeds op hetzelfde adres. Er zijn jaren voorbij gestreken; de fabriek is gesloten.
I-1: Waarom gesloten?

G en E: Het bedrijf Reece is overgenomen door een bedrijf uit Arnhem. Ik ben twee jaar naar Arnhem blijven reizen. Na twee jaar heeft het bedrijf in Arnhem de zaak gesloten, helemaal. [ARM, Amsterdamse Revisie Maatschappij?, te Haarlem?]
I-1: Welk bedrijf was dat in Arnhem?
G en E: Ik weet niet meer welk bedrijf het in Arnhem was die ons bedrijf Reece heeft overgenomen [AMF, 1991]. Ik ben twee jaar naar Arnhem blijven reizen. Na twee jaar ben ik werkloos geworden, heb ik een brief gekregen van het Arbeidsbureau: je gaat zeven weken lang naar school. Ik was toen 56 jaar. Voor de cursus die ik moest volgen, moest ik ook bepaalde activiteiten verrichten. Je bent best wel vaardig met je handen, ik ben van oorsprong lasser en bij De Zijl Bedrijven hadden ze mensen nodig. Toen ben ik daar gaan werken, dertien jaar lang. Van daar ben ik met pensioen gegaan.
I-1: Ik ben even kwijt welk eerste bedrijf u kwam ophalen.
E: Reece. Aan de Rooseveltstraat. Het gebouw is overgenomen door de Brandweer.
I-1: Bedankt. Dat was kort, in vogelvlucht, wat u heeft gedaan.
Ik wil graag ook vragen stellen over uw tijd in Turkije. In wat voor gezin bent u opgegroeid?
G en E: Ik was een dorpeling. We zijn van dorp verhuisd naar de stad. Toen ben ik als leerling gestart bij een bedrijf om een vak te leren. Het vak lassen heb ik in Turkije geleerd.
E: Maar wat deed je vader?
G en E: Je weet hoe het dorpsleven is. Meestal zijn ze op eigen grond aan het verbouwen.
I-1: En beesten?
E: Graan, beesten en tabak.
I-1: En je moeder was huisvrouw? Hoeveel broers en zussen had je?
G en E: We waren met een huisgezin van zes jongens en één meisje. Een groot gezin.
I-1: En welke plaats had u in het gezin?
G en E: Ik ben de vijfde.
E: En je ouders zijn met zes kinderen van het dorp naar de stad Samsun verhuisd?
G en E: Mijn ouders en jongere broers en zusje zijn in het dorp gebleven. Ik ben samen met mijn oudere broer naar de stad gegaan om daar een vak te leren, te werken. Ik heb dus eigenlijk twee keer migratie meegemaakt. Van dorp naar stad en van stad naar een ander land.
I-1: Hoe oud was u toen u naar de stad ging om een vak te leren?
G en E: Ik was een jaar of twaalf, dertien.
I-1: U was 12, 13 jaar en ging samen met uw oudere broer naar de stad; waar woonde u dan?
G en E: Mijn broer had een huis gehuurd in Samsun en we zijn daar samen gaan wonen.
I-1: Hoe oud was uw broer?
G en E: Mijn broer was 22 jaar.
I-1: Dus samen met een veel oudere broer. Hij was al volwassen. En u was ongeveer 12, 13 jaar en ging met hem mee.
G en E: Ik ben daar gaan werken vanaf, zeg maar, twaalf jaar. Toen ik de leeftijd van dienstplicht bereikte, ben ik eerst in dienst gegaan en daarna naar Nederland gekomen.
I-1: Hoe oud was u toen u in het leger moest?
G en E: In 1968 ben ik in dienst gegaan en toen was de diensttijd in Turkije twee jaar.
I-1: En daarna gaan werken als lasser in de stad?
G en E: Ik ben eerst gaan trouwen. Toen ik met dienstplicht ging in 1968 was ik al twee maanden getrouwd.
I-1: Oh, dat was jong, wat was de reden?
G en E: Dat was normaal.
E: Mensen trouwden in die tijd heel jong. Maakte niet uit of je naar dienst ging of niet.
I-1: Had u zelf uw vrouw uitgekozen of deden uw ouders dat?
G en E: We waren dorpsgenoten van elkaar, dus kenden we elkaar.
I-1: Wat maakte dat u met deze vrouw wilde trouwen, wat was leuk aan haar?
G en E: Ha, ha, ha.

E: De mensen van deze generatie zijn wat preutser. Niet dat we op zoek waren naar een partner. We zagen elkaar en het was gewoon - - .
I-1: We zijn bestemd voor elkaar?
E: Ja, ha, ha.
I-1: Wat was de sfeer in uw gezin? Was het fijn thuis? Speelde u veel buiten?
G en E: Het was een goed, harmonieus gezin.
I-1: Miste u uw ouders niet toen u naar de stad verhuisde?
G en E: Het was heel vlakbij, dus ik ging iedere week naar huis. Het was tien kilometer afstand. Iedere zondag zat ik bij hen.
I-1: Wat was de reden dat u zich aanmeldde bij het bureau om naar Nederland te gaan?
G en E: Eigenlijk was ik van plan om na mijn diensttijd een eigen winkel te openen. En ik dacht: laat ik mijn geluk beproeven. Ik schrijf me in en kijk of het lukt of niet. Toen dacht ik: nou, stel je voor dat ik kan komen, dan ga ik werken, geld sparen, zodat ik apparatuur kan kopen voor mijn winkel. Ik heb ook gespaard en een winkeltje gekocht, inclusief de apparatuur, maar ik ben niet meer teruggegaan naar Turkije. Ik heb alles weer verkocht.
I-1: Wat was de reden dat u niet terugging maar hier bleef?
G en E: Mijn vrouw en kinderen waren gekomen en toen hebben we ons gesetteld en toen gingen we het ieder jaar uitstellen: we gaan volgend jaar, we gaan volgend jaar. En nu zijn we oud, nu ben ik met pensioen en gaan we een paar maanden daar verblijven, een paar maanden hier, dus dat switchen we.
I-1: En uw vrouw, vond ze het wel fijn hier in Nederland te wonen?
G en E: Toen ze eenmaal hier was, vond ze het wel leuk, ja.
I-1: Wat was het leuke van Nederland?
G en E: Ik heb goede zorg gekregen. En de relaxte houding van bewoners hier jegens ons.
I-1: De relaxte houding, dat is nu niet meer zo, geloof ik?
E: Nee.
I-1: Maar toen wel; u voelde zich welkom hier?
G en E: We wonen sinds 1974 nog steeds op dezelfde plek, op de Hoflaan.
I-1: Toen kwam u hier in Nederland, u had een baan. Hoe is het gegaan om u thuis te voelen in Nederland? Volgde u bijvoorbeeld een inburgeringscursus of een cursus Nederlands? Hoe ging dat?
G en E: Vroeger ging het zo: het bedrijf dat je binnenhaalde zorgde ook voor de taallessen, groepstaallessen. Dus we hadden ons ingeschreven voor de taallessen en geregeld dat iemand de lessen ging geven. Maar ik was ziek geworden twee maanden lang, dus de taalles was gestart, ik kon er niet aan deelnemen. En ik heb nooit meer een herstart gemaakt.
I-1: U heeft geen cursus Nederlands meer gevolgd?
G en E: Nee. Jammer genoeg.
I-1: En uw vrouw?
G en E: Heel weinig.
I-1: En de kinderen, ze gingen al vrij snel naar school, neem ik aan?
G en E: Ja, de kinderen zijn naar school gegaan. Ze hebben de Nederlandse taal op school geleerd.
I-1: Namen ze het ook mee naar huis, gingen ze thuis ook met u Nederlands praten?
G: Ja, ze namen het mee en onderling gingen ze ook Nederlands met elkaar praten.
I-1: En uw vrouw, spreekt zij wat Nederlands?
G en E: Ja, ze spreekt wat Nederlands. Ze kan zich redden als ze naar de dokter gaat of haar eigen ding doet. Ze kan bij de dokter of bij therapie haar ei kwijt.
I-1: Wat zijn de grootste verschillen tussen uw stad in Turkije, het leven in Turkije, en het leven hier in Leiden?
G en E: Ik kan niet echt een verschil aangeven. Daar heeft alles zijn eigen karakter, zijn eigen wijze wat leuk is en hier heb ik een eigen levenspatroon, een eigen karakter. Ik kan het niet met elkaar vergelijken.
I-1: Het is niet vergelijkbaar? Want u bent natuurlijk nog veel in Turkije.

G en E: Ja, we gingen vaak op vakantie, soms twee keer per jaar. Nu ga ik twee, drie maanden daarheen. En dan kom ik weer hierheen.
I-1: Als u Turkije bent en in Nederland, waar voelt u zich het meeste thuis?
G en E: Ik weet niet waardoor het komt, misschien omdat we hier best al lang zijn, dat ik me hier meer thuis voel.
I-1: U weet niet waardoor dat komt?
G en E: Ja, door een veilig gevoel. Eigen omgeving en eigen territorium.
I-1: Het is hier echt een thuis geworden?
G en E: Ja.
I-1: Wat zijn uw ervaringen met hoe u hier uw godsdienst kon beleven, hoe het gezin herenigd werd en de opvang van het gezin ging, hoe heeft u dat ervaren hier in Leiden?
E: Je kunt je vraag beter splitsen. Hoe is je culturele religieuze beleving in Leiden? En de positie van je gezin?
I-1: Ja, dank je wel.
G en E: Ik heb geen obstakels gehad of hindernissen, of iets meegemaakt rond beleven van mijn cultuur, mijn religie. En ook met het gezin, de kinderen, we hebben geen vervelende dingen meegemaakt.
I-1: Was er al een moskee toen u hier in Leiden kwam?
G en E: Ja, er was een moskee, bij Woonoord in Leiderdorp. Bij Woonoord had je ook een clubgebouw en daar had de gemeente Leiderdorp ruimte beschikbaar gesteld. Daar kregen we gelegenheid voor vrijdagmiddaggebed, feestgebed en Koranlessen voor de kinderen.
E: Als je daarover meer wilt weten, moet je kijken op www.turksarchief.nl en dan: geschiedenis Turkse moskee. Daar staat alles opgeschreven. Daar kun je alles vinden.
I-1: Hoe heeft u dat ervaren?
G en E: Het was voor ons belangrijk dat we met onze kinderen ergens terecht konden waar ze religieus onderwijs kregen. Ze zijn als voorganger opgetreden en hebben moskee-ruimte gekocht om moskee van te maken later.
I-1: Uw kinderen zijn wel gewoon naar een Nederlandse school gegaan?
G en E: Ja.
I-1: Welke school?
G en E: Rembrandtschool.
I-1: Is dat een basisschool of een voortgezet onderwijsschool?
G en E: Dat weet ik allemaal niet meer. Vroeger wisten we dat niet omdat we de taal of het Nederlands niet goed beheersten. Die namen van de scholen. Het was de school hier verderop. Waar het bejaardenhuis nu is, Zuidwijk. Daarachter had je een school. Een Voortgezet onderwijs school.
G en E: En bij Vijf Meiplein, naast de sportvelden, daar had je toen een basisschool.
I-1: Waren er veel kinderen van Marokkaanse en Turkse afkomst in de klas?
G en E: Toen waren er niet zoveel.
I-1: Hoe hebben uw kinderen, hoe heeft uw gezin dat beleefd?
G en E: Dat ging wel vlot met de kinderen, met aanpassen, meedraaien.
I-1: U gaat waarschijnlijk veel om met mensen van Turkse afkomst, maar ook van Nederlandse afkomst. Hoe ervaart u de omgang met mensen van Nederlandse afkomst?
G en E: Op het werk was de omgang met Nederlandse mensen altijd heel goed. Na een tijdje was ik voorman van het bedrijf waar ik werkte. Het ging dus prima met de onderlinge contacten.
I-1: Kunt u voorbeelden noemen van wat u bijvoorbeeld samen deed met Nederlanders?
G en E: Op werk liet ik bijvoorbeeld de apparatuur, de machines zien en ik legde het werk uit.
I-1: En kwam u ook bij de Nederlandse mensen thuis?
G en E: Bij een paar. Bijvoorbeeld bij de buren. We kwamen wel bij elkaar over de vloer.
I-1: Op wat voor momenten was dat?
G en E: Ze nodigden ons op de koffie en wij hen. De laatste tijd wat minder.
I-1: En ging u ook bij elkaar eten?
G en E: Ja, we zijn een keer bij elkaar wezen eten, zij bij ons en wij bij hen.

I-1: U heeft natuurlijk een heel andere keuken?
E: En los daarvan, wij hebben natuurlijk koosjer eten. Dat is ook vaak een belemmering. Wij eten koosjer en in dezelfde pan varkensvlees en rundvlees maken, dat kan niet. Dat je dezelfde messen en snijplank hebt gebruikt voor niet-koosjer eten en daarna voor koosjer eten, dat kan niet. Net als in het Jodendom.
I-1: Ik begrijp het. Maar met elkaar een gebakje eten, dat is geen probleem?
G en E: Nee, dat is geen probleem.
I-1: Ervaart u discriminatie? De omgang met anderen ging vroeger makkelijker dan nu, hoor ik vaak.
G en E: Wij gaan niet, met mijn partner, de stad door om overal en ergens te komen. Waar wij heengaan, is hier, bij de ene winkel of de andere Turkse organisatie. En we beheersen de taal ook niet helemaal goed, dus het gaat aan ons voorbij. Maar ik heb zelf niet direct iets ervaren. Misschien wordt er wel iets gezegd, maar dat versta ik niet omdat ik de taal niet zo beheers.
I-1: Eigenlijk blijft u vooral in uw eigen groep.
E: Naarmate ze ouder worden, worden ze meer getrokken naar hun eigen gemeenschap.
G en E: Tijdens mijn werk ervaar ik geen discriminatie.
I-1: En hoe is dat met uw kinderen? Die zijn van een andere generatie - -.
G en E: Nee, ik heb niets gehoord van ze.
I-1: En hoe is dan de relatie tussen uw kinderen en kleinkinderen en u, want dat kan dan toch een klus zijn?
G en E: Het gaat vrij goed, vind ik.
E: Weet je wat een interessante vraag is, dat is niet dàt zozeer, want bij ons is de hiërarchie vader, moeder en kinderen ouderwets. Wat jullie in de jaren ‘50-‘60 hadden, dat duurt bij ons nog steeds voort. Je kunt beter vragen: hoe is de relatie tussen uw kleinkinderen en u in verband met de taalbarrière, omdat zij helemaal de taal niet meer kunnen spreken.
I-1: Ja, vraag maar.
G en E: Dat is een goede vraag. In onze tijd, met onze kinderen, waren we aan het werk en hadden we weinig tijd voor de kinderen, waren we moe. “Kom straks maar terug”, zeiden we. Met kleinkinderen neem je de tijd, doe je veel met ze. De taal is gebrekkig van ze, we proberen Turks te praten, ze zeggen woordjes tussendoor. Dat lukt over het algemeen wel. Daar heb ik wel heel veel plezier aan. Alle aandacht die eigenlijk niet naar onze kinderen is gegaan toen, gaat naar de kleinkinderen.
I-1: De kleinkinderen leren ook woordjes Turks?
G en E: Ja, van opa en oma vooral. Op school en thuis spreken ze natuurlijk Nederlands met de ouders. En bij opa en oma is het allemaal Turks, de communicatie. Dus daar pikken ze het meeste op.
I-1: Kunnen ze zich ook verstaanbaar maken in het Turks?
G en E: Ze proberen het wel, maar het gaat niet altijd soepel. Dan denk ik: nou, ik weet niet wat ze zegt. Of zij zeggen: “We weten niet wat opa en oma zegt”. Dan gaat iemand tolken.
I-1: Ik geloof dat ik er een beetje doorheen ben. Heb jij [I-2] nog vragen?
I-2: Als u nu in Turkije bent en u komt jongelui tegen, raadt u ze dan aan om ook naar Nederland te komen? En waarom? Of zegt u: “Blijf in Turkije, daar is het beter”.
G en E: Vroeger werd daar niet over gesproken, maar een tijdje later ging het wel daarover en ik merkte de animo om in Europa te gaan werken. Maar ik merk dat de animo de laatste tijd is afgenomen omdat iedereen wel wat te doen heeft in Turkije. Vroeger was het natuurlijk zo, of je was plattelander of je had weinig opleiding en je had banden met familie. Maar de kansen zijn anders verdeeld nu.
I-2: Dus je hoeft niet meer naar West-Europa te gaan om welgesteld te worden?
G en E: Ja, dat is het geval.
I-1: Ze hebben genoeg bestaansmogelijkheden in Turkije?
G en E: Ja, zeker weten.
I-2: Hoeveel kleinkinderen heeft u?
G en E: Acht kleinkinderen.
I-2: Gefeliciteerd.

E: Ik mis één belangrijke vraag. In 1972 is meneer naar Nederland gekomen. In 1974 heeft gezinshereniging plaatsgevonden. Heb je er spijt van dat je deze stap hebt genomen? Of niet?
G en E: Ik heb er nooit spijt van gekregen dat ik de stap heb gezet om naar Nederland te komen. Ik ben hier naartoe gekomen met het doel om geld te sparen, maar toen eenmaal de kinderen hier naar school gingen, toen was ik eigenlijk aan het settelen. Dus waarom zou ik dan de rust van de kinderen en het gezin verstoren. Dus dat is de reden dat ik geen spijt heb gehad.
E: En de tweede vraag als afsluiting van het interview, hoe ziet u uw toekomst verder in Nederland? Gaat u weer emigreren of zegt u: nee, dat kan ik niet.
G en E: Ik zeg tegen mijn vrouw: "Zullen we de laatste fase van ons leven in Turkije doorbrengen?" We staan in dubio. We zijn ook te oud om de stap te ondernemen. We staan in dubio op dit moment. Of we de laatste fase van ons leven daar gaan doorbrengen. Maar we zijn oud geworden en hier is alles geregeld. Waarom zouden we? Maar dat gevoel van twijfel heeft vooral te maken met het feit: gaan we in het vliegtuig zelf, of gaan we onder het vliegtuig. Al onze vrienden gaan één voor één nu in de kist. Dus de keuze is: gaan we in de kist terug of in het vliegtuig, zelf.
E: Daar was ik op uit. Ik was daar heel nieuwsgierig naar.
G: Mede dankzij jouw vader [= vader van Emine] is een overlijdens/uitvaartverzekering in het leven geroepen, waardoor het een stuk makkelijker voor ons is gemaakt om met de kist te gaan, waardoor het allemaal soepeler verloopt.
I-2: Want u wilt dan in de kist terug naar Turkije?
E: Nee, dat weet je niet, dat is dus de dubio waarin hij zit. Gaan we in de kist of levend op eigen voeten. Hij zei het letterlijk, met eigen voeten bewegen of in de kist gedragen worden.
I-2: Waar ik ook benieuwd naar ben, je zou ook hier een graf kunnen krijgen.
I-1: Want er is een nieuwe begraafplaats gekomen speciaal voor moslims.
E: Dat weet ik, ik zat in de commissie.
G en E: We zullen het zien, we weten het nog niet. We zien wel wat voorbestemd is.
I-1: Dus daar laten ze het vanaf hangen.
I-2: Inshallah.
G: Inshallah.